

12.5.2025

LiV@eduskunta.fi**Asia: HE 33/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi liikenteen palveluista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta**

Invalidiliitto kiittää liikenne- ja viestintävaliokuntaa mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä laiksi liikenteen palveluista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta.

Liikennepalvelulain väliaikaisen muuttamisen aikana on tavoitteena koota tietovaranto tietyistä julkisesti tuetuista henkilökuljetuksista, jonka avulla pyritäisiin kehittämään henkilökuljetuksia. Invalidiliitto pitää tärkeänä varmistaa yksilöllisten kuljetusten toteutuminen jatkossakin. Muistutamme, että sosiaalihuoltolaki ja vammaispalvelulaki edellyttävät yksilöllisten tarpeiden huomioimista kuljetusten toteuttamisessa.

Haasteena kokeilun aikana on kuljetuksia käyttävien asiakkaiden tietosuojan turvaaminen. Hallituksen esityksessä on tietosuojakysymyksiä arvioitu riskejä tunnistuen. Tietosuojan kannalta ongelmallisin tieto on kuljetusta käyttävän henkilön nimi ja henkilötunnus. Esityksessä on näille vaihtoehtona kirjattu muun yksilöivän tunnuksen käyttäminen. Invalidiliitto näkee tietosuojan toteutumisen kannalta perusteltuna pelkästään yksilöivän tunnuksen käyttöönoton esimerkiksi asiakasnumeron muodossa. Rajaus, että Liikenne- ja viestintävirasto saa säilyttää tiedot enintään pykälän voimassaolon ajan on kannatettava. Tietosuojaan liittyvistä toimintakäytännöistä tulee informoida matkojen käyttäjiä riittävällä tavalla.

Vaikutusten arvioinnissa korostuu mahdollinen kustannusten säästöpotentiaali. Invalidiliitto kannattaa kuljetusten kehittämistä sekä joustavuuden ja taloudellisuuden huomioimista niiden järjestämisessä. Ensisijaisista kuitenkin on, että julkisesti tuettujen kuljetusten tulee turvata vammaisten ihmisten yksilöllinen liikkumisen tarve. Säästötavoitteet eivät saa ohittaa vammaisen henkilön yhdenvertaista oikeutta itsenäiseen liikkumiseen, vertailukohtana vammattoman henkilön liikkuminen. Tältä osin nostamme esiin YK:n vammaisyleissopimuksen artiklan 20 (Henkilökohtainen liikkuminen); ”Sopimuspuolet toteuttavat tehokkaat toimet varmistaakseen vammaisille henkilöille mahdollisimman itsenäisen henkilökohtaisen liikkumisen, muun muassa: a) helpottamalla vammaisten henkilöiden henkilökohtaista liikkumista, sillä tavalla kuin ja silloin kun he haluavat sekä kohtuulliseen hintaan;”

Kokeilun aikana kootaan tietoa matkustusreiteistä ja matkustuksen ajankohtatietoja, muodostetaan tietovaranto. Asiakkaan kannalta keskeistä on palvelun laatu; turvallisuus, kuljettajan osaaminen, asianmukainen kalusto ja kohtuullinen matkustusaika. Yhtenä tavoitteena kokeilulle on asiakaskokemuksen sujuvoittaminen. Invalidiliitto näkee keskeisenä kysymyksenä, palveleeko kuljetustoiminta asiakkaan yksilöllistä tarvetta liikkua. Matkojenyhdistely vaikuttaa asiakkaan tilanteeseen. Se voi pidentää ajettavaa matkaa ja siten matka-aikaa. Yhdistelyn arvioinnissa on syytä kerätä tietoa kuljetuspalvelun saatavuudesta ja odotusaikojen pituudesta. Näiden seikkojen huomioiminen on kaikilla matkoilla tärkeää, myös lyhyillä matkoilla. Matkojen saatavuutta arvioitaessa tulee raportoida myös toteutumattomista matkoista. Keskeistä on myös tieto asianmukaisen ajoneuvokaluston riittävydestä ja esteettömän julkisen liikenteen toimivuudesta ja tarpeesta. YK:n

12.5.2025

vammaisyleissopimus artikla 9 Esteettömyys ja saavutettavuus; ”Jotta vammaiset henkilöt voisivat elää itsenäisesti ja osallistua täysimääräisesti kaikilla elämänalueilla, sopimuspuolet toteuttavat asianmukaiset toimet varmistaakseen vammaisille henkilöille muiden kanssa yhdenvertaisen pääsyn fyysiseen ympäristöön, kuljetukseen, tiedottamiseen ja viestintään, muun muassa tieto- ja viestintäteknologiaan ja -järjestelmiin, sekä muihin yleisölle avoimiin tai tarjottaviin järjestelyihin ja palveluihin sekä kaupunki- että maaseutualueilla.”

Kyseessä on laaja hanke ja vaikutusarvioinnissa tulee kiinnittää huomiota erityisesti siihen, miten kokeilussa kerätty tieto kohdentuu eri vammaryhmien tarpeisiin. Tällaista arviota ei ole tehty. Hankkeen aikana tulee kerätä asiakaspalautetta, joka tuottaa tärkeää tietoa jatkokehittämistyön tueksi. Tämä tulee huomioida viimeistään hankkeen raportoinnissa.

Invalidiliitto korostaa alueellisen tiedottamisen ja osallistamisen merkitystä hankkeessa. On merkityksellistä, että kokeiluun osallistuvien asiakastahoja ja hyvinvointialueiden vammaisneuvostoja osallistetaan hankkeen valmisteluvaiheessa, toteuttamisen aikana sekä osana loppuraportointia. Lisäksi osana loppuraporttia tulee arvioida kootun tietovarannon hyödyntäminen kokeilualuetta laajemmin, koko valtakunnan alueelle.

Hankkeelle on nimetty ohjausryhmä, jonka tehtävänä on seurata lainsäädännön ja sen toimeenpanon edellyttämien toimien valmistelua ja laatia väli- ja loppuraportti kokeilulainsäädännön avulla saaduista havainnoista ja laatia suosituksia tietopohjan kehittämisestä sekä laajemmin julkisesti tuettujen kuljetuksien jatkokehittämisestä. Ohjausryhmän toimikausi on 20.6.2024–31.8.2028. Ohjausryhmässä ei ole julkisesti tuettuja matkoja käyttävien asiakkaiden edustusta. Invalidiliitto edellyttää YK:n vammaissoleksin vedoten, että palvelujen käyttäjien edustus kutsutaan mukaan ohjausryhmään. Huomioitavaksi tulee YK:n vammaisyleissopimuksen artikla 4 (Yleiset velvoitteet); ”Laadittaessa ja toimeenpantaessa lainsäädäntöä ja politiikkoja, joilla tätä yleissopimusta pannaan täytäntöön, sekä muissa vammaisia henkilöitä koskevissa päätöksentekoprosesseissa sopimuspuolten tulee neuvotella tiiviisti vammaisten henkilöiden kanssa ja aktiivisesti osallistaa heidät, mukaan lukien vammaiset lapset, heitä edustavien järjestöjen kautta.”

INVALIDILIITTO RY

Helsingissä 12. toukokuuta 2025

Janne Juvakka

Laura Andersson

toimitusjohtaja

yhteiskuntasuhdejohtaja

Lisätietoja: Riitta Saksanen, liikennepoliittinen asiantuntija, riitta.saksanen@invalidiliitto.fi

Invalidiliitto on fyysisesti vammaisten ja toimintaesteisten ihmisten valtakunnallinen vaikuttamisen ja palvelutoiminnan monialajärjestö. Liitto edistää ja kehittää fyysisesti vammaisten ja toimintaesteisten henkilöiden mahdollisuuksia osallistua, liikkua ja elää täysipainoista elämää. Invalidiliitossa on lähes 24 000 henkilöjäsentä ja 141 jäsenyhdistystä.